

О. Д. Полянiчко,

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, м. Одеса

КОСМОПОЕТОНИМИ РОМАНУ С.МЕЙЄР «THE HOST»

Космопоетони́ми роману С.Мейєр «The Host». Полянiчко О.Д. Статтю присвячено аналізу функціонування поетоні́мів на позначення космічних об'єктів у тексті науково-фантастичного роману С.Мейєр. Увагу приділено семантичним та структурним особливостям досліджуваних космоні́мів.

Ключові слова: літературна ономастика, поетонімосфера, власна назва, космоні́м, космопоетоні́м.

Космопоэтонимы романа С.Мейер «The Host». Полянiчко О.Д. Статья посвящена анализу функционирования поэтонимов, обозначающих космические объекты, в тексте научно-фантастического романа С.Мейер. внимание уделяется семантическим и структурным особенностям исследуемых космонимов.

Ключевые слова: литературная ономастика, поэтонимосфера, имя собственное, космоним, космопоэтоним.

Cosmopoetonyms in S.Meyer's novel «The Host». Polyanychko O.D. The article is dedicated to the analysis of functioning of poetonyms which name cosmic objects in the text of sci-fi novel by S.Meyer. Attention is given to semantic and structural peculiarities of investigated cosmonyms.

Key words: literary onomastics, poetonymic sphere, proper name, cosmonym, cosmopoetonym.

Статтю виконано у руслі **літературної ономастики**, або **ономатопоетики**, тобто розділу ономастики, «який вивчає будь-які власні назви (літературно-художні оніми або поетоніми) в художніх літературних творах: принципи їх добору, творення, стиль, функціонування в тексті, сприйняття читачем; а також світогляд й естетичні установки автора твору» [8, с. 140]. У кожному художньому творі є своя **поетоні́мія**, або **поетоні́мосфера**, інакше кажучи, «сукупність поетоні́мів, або літературно-художніх оні́мів, інакше оні́мів, що вживаються в художній літературі» [8, с. 150]. Дану розвідку присвячено вивченню оні́мічного простору науково-фантастичного роману С.Мейєр «The Host», який, через обрану автором тематику, рясніє описами інших світів та їх жителів. Саме тому, **об'єктом** дослідження було обрано власні назви на позначення інших світів, а **предметом** – їх семантичні та структурні особливості. Попри велику увагу дослідників до космоні́мів, твір С.Мейєр ще не досліджувався, принаймні з цього боку, що зумовлює **актуальність** даної розвідки.

Власні назви на позначення космічних тіл здавна цікавлять ономатологів, але ще й досі не існує одностайності у виборі термінології космоні́міки. Так, майже рівноправно функціонують два схожі терміни – **космоні́м** та **астроні́м**. В.В.Німчук розділяє їх таким чином: **космоні́мія** – «назви небесних тіл, сузір'їв» [5, с. 30], **астроні́мія** – «назви небесних тіл, зірок, сузір'їв, планет, комет» [5, с. 36]. У словнику Н.В. Подольської надається два різних визначення цих термінів: «**астроні́м** – власна назва окремого небесного тіла, в тому числі зірки, планети, комети, астероїда» [7, с. 39]; «**космоні́м** – власна назва зони космічного простору, галактики, зіркової системи, сузір'я» [7, с. 68]. М.Е.Рут вважає, що термін **астроні́м** є більш придатним, бо «допускає зв'язок з об'єктами зоряного неба» [6, с. 6]. М.В.Горбаневський дефінує **космоні́ми** як власні назви зони космічного простору, такі як галактики, сузір'я, а **астроні́ми** – як найменування окремих небесних тіл, таких як зірки, планети, комети, астероїди [1, с. 164]. О.В.Суперанська вважає, що ці два терміни конкурують між собою, тому мають поділити сфери впливу. Дослідниця пропонує надати терміну **космоні́мія** більш загального сенсу і вживати для позначення галактик, зіркових скоплень, туманностей, сузір'їв, а **астроні́мія** має вживатися для окремих зіркових тіл, на кшталт зірок, планет, астероїдів, планет [9, с. 188]. Ю.О. Карпенко в пише, що «назва одного небесного тіла позначається терміном астроні́м, або космоні́м. Спроби розмежувати функції цих однозначних термінів або позбутися одного з них поки що не досягли успіху» [2, с. 11; 3, с. 11; 4, с. 11]. Спробував розмежувати ці терміни М.М.Торчинський, який **космоні́мами** називає назви всіх небесних тіл, а **астроні́мами** – тільки назви зірок [10, с. 245]. У «Словнику української ономастичної термінології» аналізовані терміни подаються як гіпонім та гіперонім: **астроні́м** – «різновид космоні́ма ..., власна назва окремої зірки, а також сузір'я, галактики, туманності» [8, с. 53]; **космоні́м** – «вид оні́ма, власна назва будь-якого об'єкта космічного простору – зірок, сузір'їв, галактик, планет, їх супутників, назви планетоїдів астероїдів, комет, метеоритів і ін.» [8, с. 119-110].

На нашу думку, розмежування цих термінів необхідне, бо це усуне певну ономастичну невизначеність. Терміни знаходяться у гіперо-гіпонімічних відношеннях, де гіпероні́мом є **космоні́м** – **власна назва будь-якого природного космічного об'єкта**, а гіпоні́мом є **астроні́м** – **власна назва зірки**.

У аналізованому романі вжито десять космоні́мів – назв планет, де мешкають живі істоти. Серед іншого, тут використано космоні́м *Earth*, тобто наша Земля, де і відбуваються події. Це – єдиний реальний космоні́м, всі інші були вигадані автором. Велику увагу у романі приділено назві планети *The Origin planet*, з якої прилетіла Душа та її численні родичі:

«Origin is the home planet of the Souls. It is the only place where the true language of the Soul is still spoken. The Origin is most likely a gaseous planet, and possibly a gas giant. It is made up of clouds and layers of colored gases.

It's a cool place. Lots of clouds, with a bunch of different-colored layers. It's the only planet where the souls can live outside of a host for very long. The hosts on the Origin planet are really pretty, too, with sort of wings and lots of tentacles and big silver eyes» [226] ¹.

¹ Тут і далі текст аналізованого роману цитується за виданням: Meyer S. The Host / S.Meyer. – St Ives : Sphere, 2011. – 652 p.

Назва цієї планети є несхожою з іншими космонімами роману, які переважно номіновано за видом мешканців чи умовами проживання за допомогою атрибутивних чи субстантивних сполучень. Відрізняється один з космонімів наявністю трьох варіантів назви та специфікою своєї семантики, пор.:

«*The Host species there are known as «Bats.» Singing World is also called «Planet of the Bats» or «Blind World» by the Souls on earth, usually in a disparaging way. Singing World is one of the closest planets to Earth, and it only takes a few decades to reach. It is described as being in the 81st sector. The Host species there has no eyes and is blind. The Bats live in musical blindness. The Bats communicate with music and live their lives filled with singing and harmony. So, while sight is lost, it is replaced by the incredible beauty of song. In fact, Bats grieve in silence. Only when their need for song is greater than the pain of loss do they return to their kind and sing again» [28].*

З трьох назв дві мають схожість, бо називають домінуючу якість цього світу та представлені атрибутивними сполученнями, а третє – є генетивним сполученням з вказівкою на володарів планети.

Інші космоніми позначають світи, де душі вже були. Їх назви мають схожу структуру, на кшталт *Планета Драконів, Планета Павуків*:

«*Dragon Planet was the second planet assimilated after the Souls took over the Vulture World. The atmosphere is incredibly dense and is made up of acidic gases, which the Dragons breathe. Dragons are not the lizardy kind. They're all made up of jelly. They can fly, though... sort of. The air's thicker, sort of jelly, too. So it's almost like swimming» [193];*

«*Spider World as being cold and gray. It is inhabited by a brilliant species known on earth as Spiders because of their resemblance to arachnids. Like earth's spiders, they have segmented bodies and multiple legs.*

The Spiders – a fascinating species. Brilliant, the most incredible minds we'd ever come across, and each Spider had three of them. Three brains, one in each section of their segmented bodies. They were so coldly analytical that they rarely came up with a problem they were curious enough to solve for themselves. They barely noticed the difference, and when they did, they seemed to appreciate the direction we provided. The few souls who had walked on the surface of the Spiders' planet before implantation told us that it was cold and gray – no wonder the Spiders only saw in black and white and had a limited sense of temperature. The Spiders lived short lives, but the young were born knowing everything their parent had, so no knowledge was lost. The Spiders were our best engineers—the ships they made for us danced nimbly and undetectably through the stars. The Spiders' bodies were almost as useful as their minds: four long legs to each segment—from which they'd earned their nickname on this planet—and twelve-fingered hands on each leg. These six-jointed fingers were as slender and strong as steel threads, capable of the most delicate procedures. About the mass of a cow, but short and lean, the Spiders had no trouble with the first insertions. They were stronger than humans, smarter than humans, and prepared, which the humans were not....» [187-188].

Саме в описі останньої планети пояснюється виникнення космоніма, яке є актуальним для більшості інших: фізичні особливості мешканців планети сприяли номіноутворчій діяльності завойовників. Що стосується космоніма *Земля*, то він залишається у «земній» іпостасі через цілком зрозумілу прихильність автора до землян та саме цієї планети, на якій герої роману змогли зупинити завоювання:

«*The planet called Earth was as peaceful and serene as it looked from space, invitingly green and blue, wreathed in its harmless white vapors. As was the way of the soul, harmony was universal now. We lived on the floor of the great ocean that covered the entire surface of our world—a world that had a name, too, but that was also gone. We each had a hundred arms and on each arm a thousand eyes, so that, with our thoughts connected, not one sight in the vast waters went unseen. There was no need for sound, so there was no way to hear it. We tasted the waters, and, with our sight, that told us all we needed to know. We tasted the suns, so many leagues above the water, and turned their taste into the food we needed» [22].*

Таким чином, можемо висновувати, що у поетонімосфері аналізованого твору функціонують 10 космонімів: *the Singing World, the Mists Planet, the planet of Flowers, the Spiders' planet, the Dolphins planet, the Dragons planet,*

the Origin Planet, the Fire planet, the Sea Weeds' planet, the Earth. Структурно ці космоніми розділяються на такі групи:

- 1) N: *the Earth*
- 2) N + N: *the Mists Planet, the Spiders' planet*
- 3) N + N + N: *the Sea Weeds' planet*
- 4) N + of + N: *the planet of Flowers*
- 5) Ger + N: *the Singing World*

Найчисленнішою є друга група, до якої належить 60 % космонімів, всі інші складають лише по 10 %.

Семантичні групи аналізованих власних назв такі:

- 1) за якістю: *the Singing World*
- 2) за походженням: *the Origin Planet*
- 3) за оточенням: *the Mists Planet*
- 4) за мешканцями: *the Dolphins planet*

Космонім *Земля* може бути віднесеном до другої групи, бо його збережено у вихідній формі. Кількісне співвідношення чотирьох типів космонімів таке: 10 %, 20 %, 20 %, 50 %.

Як ми переконалися, космоніми відіграють значну роль у побудові поетонімосфери цього художнього твору, допомагають викрити масштаб космічної окупації, окреслити відношення завойовників до тих видів живих істот, на яких вони паразитують. У науково-фантастичних творах завдяки їх чужоземній специфіці важливим є якір рідного, «нормального» світу, який реалізується у назві нашої планети *the Earth*.

У подальших розвідках планується дослідження функціонування космонімів у низці англійських науково-фантастичних романів з метою встановлення їх загальних семантичних та структурних характеристик.

Література:

1. Горбаневский М. В. В мире имен и названий / М. В. Горбаневский. – М. : Знание, 1987. – 208 с.
2. Карпенко Ю. А. Названия звездного неба / Ю. А. Карпенко. – М. : Наука, 1981. – 184 с.
3. Карпенко Ю. А. Названия звездного неба. Изд. 2-е, испр. и доп. / Ю. А. Карпенко. – М. : Наука, 1985. – 216 с.
4. Карпенко Ю. А. Названия звездного неба. – Изд. 3-е, испр. и доп. / Ю. А. Карпенко. – М. : Либроком, 2010. – 184 с.
5. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія / В. В. Німчук // Повідомлення української ономастичної комісії. – К.: Наукова думка, 1966. – вип. 1. – С. 24-43.
6. Рут М. Э. Русская народная астрономия / М. Э. Рут. – Свердловск, 1987. – 265 с.
7. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. – М. : Наука, 1988. – 192 с.
8. Словник української ономастичної термінології / Уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. – Харків : Ранок-НТ, 2012.
9. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. – Изд.2-е, испр. / А. В.Суперанская. – М. : ЛКИ, 2007. – 368 с.
10. Торчинський М. М. Словник української ономастичної термінології / М. М. Торчинський // Українське мовознавство : міжвідомчий науковий збірник / відп. ред. А. К. Мойсієнко. – Вип. 38. – К. : ВПЦ Київський університет, 2008. – С. 243-247.
11. Allen R. H. Star Names. Their Lore and Meaning. – New York : Dover Publications, 1963. – 563 p.
12. Meyer S. The Host / S.Meyer. – St Ives : Sphere, 2011. – 652 p.